

بررسی روندتشکیل وتکامل خاکهای منطقه مرکزی استان اصفهان (میمه - شهرضا)

مهدی محمدی

عضوهیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی اصفهان

منطقه مرکزی استان اصفهان از کوههای شمالی میمه شروع وتا ارتفاعات جنوبی شهرضا وایزدخواست ادامه مییابد. دربخش شرقی این محدوده ، ارتفاعات کرکس وباطلاق کاوخونی ودربخش غربی آن دنباله ارتفاعات زاگرس که شامل مناطق فریدن وسیمرم میباشدقرارگرفته است ومساحتی بسالغ بسر۲۰۰۰۰۰۰ هکتاردارد. جنس سنگهای تشکیل دهنده ساختارزمین شناسی منطقه را آهک وجنس کوههای شرقی بیشتر از سنگهای آذرین درونی وبیرونی است وسنگهای متامورفیکی مانندیست وکنیس نیز دربخشی ازمناطق مرکزی وجنوبی این محدوده گسترش دارد. محدوده مطالعاتی با داشتن بیش از یکصد میلی متر بارندگی ومیانگین دمای سالیانه حدود ۱۶°C و محدودسه ماه درسال یخبندان برطبق طبقه بندی کوسن در اقلیم نیمه بیابانی خلیف ودر طبقه بندی آمبرژه جز اقلیم گرم وخشک طبقه بندی شده است. در طرح مطالعات همبستگی خاکهاکه در سالهای ۷۰ - ۱۳۶۹ در این محدوده بمنظور هماهنگی وتشخیص سری خاکهای اصلی انجام گردید، خاکها براساس روش طبقه بندی Key to Soil Taxonomy 1990 وبا استفاده ازمطالعات انجام شده قبلی که در سطوح اجمالی ، نیمه تفصیلی وتکمیلی بوده مشخص وخصوصیات ژنتیکی ومورفولوژیکی آنها مورد بررسی قرار گرفته واز لایه های مختلف نمونه تهیه وجهت انجام آزمایشات کامل فیزیکی وشیمیایی به آزمایشات ارسال ونتایج آن همراه باننتایج صحرائی مورد تجزیه وتحلیل قرار گرفته است. بررسی منابع وفعالیتهای تحقیقاتی انجام شده در جغرافیای اصفهان وشناخت خصوصیات زمین شناسی ، خاک ، وکشاورزی منطقه نشانگر آنست که مناطق جغرافیایی مشخص شده در این محدوده باتکیه بر شناختهاومعیارهای صحیحی بنانهاده شده وبراین اساس این محدوده به مناطق کوچکتری براساس تقسیمات جغرافیایی بشرح زیر تقسیم گردیده است : منطقه کزوبرخوار، منطقه سگزی وکوهپایه ، منطقه علیای اصفهان (لنجانات وکرکن)، منطقه میانی اصفهان (برآن ، قهاب ، کراج ، ماربین ،وجی) ، منطقه سفلی اصفهان (رودشت) ، منطقه مهیار، شهرضا، ایزدخواست ، وجرقویه. بررسی روندتشکیل وتکامل خاکها در همه مناطق فوق نشانگر آنست که بدلیل عدم وجود شرایط خاکسازی ، وناکافی بودن بارندگی وخشک بودن مقطع رطوبتی خاک دربخش عمده ای ازسال ، وتبخیر زیاد خاکها عموما " ازمواد مادری تبعیت نموده واز تکامل چندانی برخوردار نمیشوندوبجز درآبرفتهای قدیمی که ازشرایط آب وهوای قدیمی بهره مند بوده وهمچنین مناطق غربی محدوده مطالعاتی که هم مرز مناطق نسیمه خشک است ، افق مشخصه ای جزافق سطحی

Ochric epipedon مشاهده نمیگردد. وجود آهک زیاد در مواد مادری که عمدتاً " از سنگهای آهکی و مارینی منشأ" میگیرد باعث گردیده که خاکهای این محدوده غنی از آهک بوده و علاوه بر آن وجود لایه های گچی که غالباً " بصورت تجمع در زیر سنگریزه ها است و در آبرفتهای قدیمی یا فلاتها دیده میشود و در بخش عمده ای از منطقه کسترش دارد، در طبقه بندی خاکها نقش اساسی را دارا میباشد و خاکهای شور نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار است. باتوجه به آنچه بیان گردید الفتهای مشخصه تحت الارضی در این محدوده شامل : Natric, Argillic, Salic, و نیاز به بررسی بیشتر دارد. بنسب این خاکهای آن در دوره ENTOSiLS, ARIDISOLS قرار گرفته و تحت گروههای مهم در این محدوده شامل :

Typic Torriorthents, Typic Torrifuvents, Typic Calciorthids

Typic Gypsiorthids, Fluventic Camborthids, Aquic Camborthids

Typic Salorthids, Calcic Gypsiorthids, Calcic Haplargid

میباشد که در ۵۲ سری خاک و باتوجه به ۹ واحد فیزیوگرافی مشخص و نامگذاری شده است. طبقه بندی فوق و تهیه مشخصات سریهای شاخص منطقه برای سایر محققان، خصوصاً " در زمینه های آگرونومی، تغذیه گیاهی، و روابط آب و خاک، این امکان را فراهم میسازد که با انجام آزمایشات در سری خاکهای شاخص، شرایط تعمیم آن در مناطق مشابه میسر گردد.